

FEITENCHECK

Infoblad voor vrijwilligers Campagne 2023

Met deze feitencheck willen we handvaten geven om een inhoudelijk gesprek aan te gaan over een aantal veel gehoorde vooroordelen of mythes over armoede en mensen in een armoedesituatie.

Feiten en cijfers werken niet altijd in een gesprek, maar we geloven wel dat het belangrijk is om te blijven verwijzen naar het beschikbare cijfermateriaal.

Ander materiaal dat kan helpen om jezelf 'geïnformeerd' genoeg te voelen om een tegenstem te bieden:

- Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger. De Cuypere & Malfait, ATD Vierde Wereld www.aandeonderkant.be
- Brood en Rozen voor iedereen. Lieven De Pril

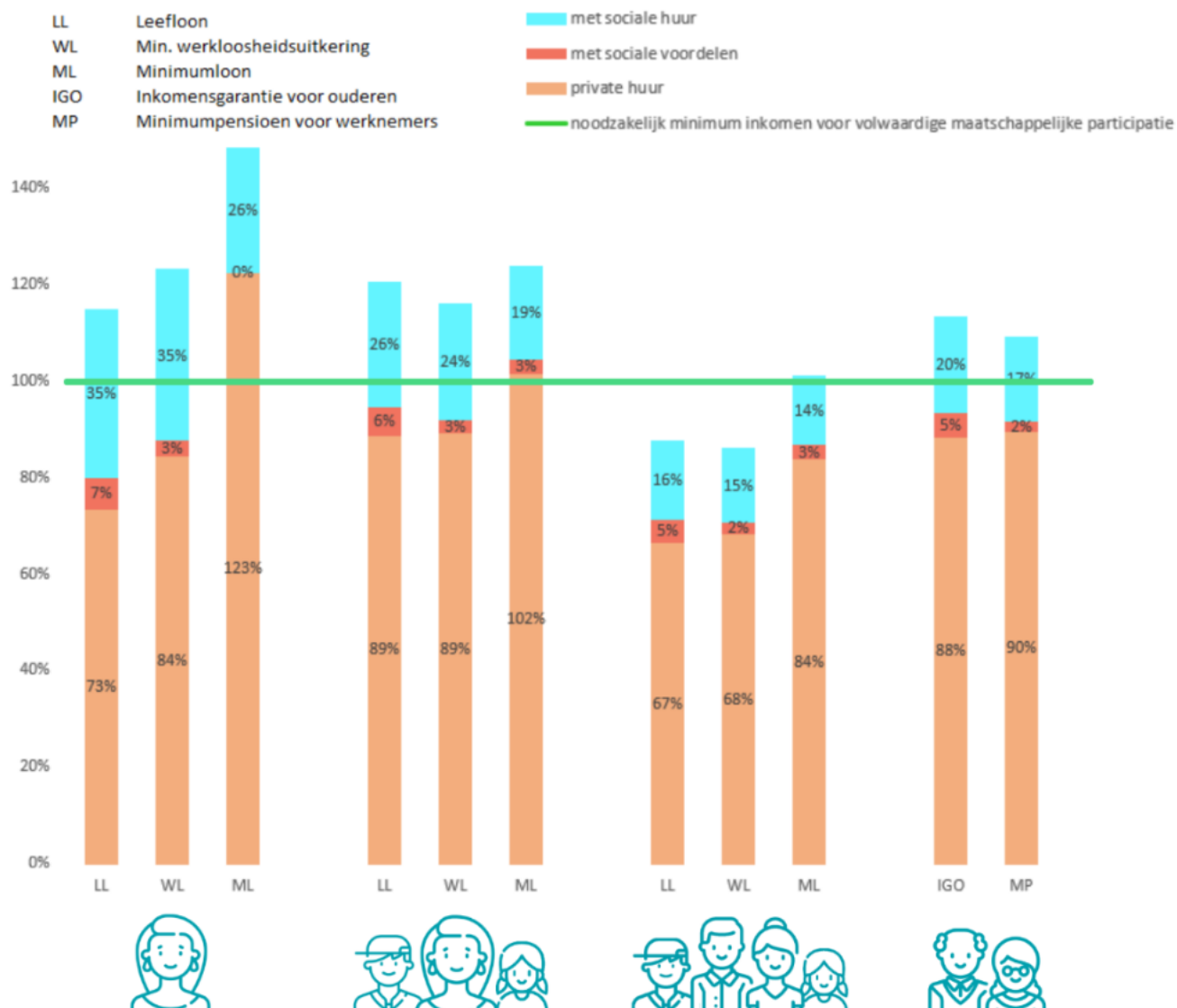
Als er nog andere vooroordelen zijn waar je graag meer achtergrondinformatie over krijgt, laat het ons dan zeker weten via annabel.cardoen@welzijnszorg.be

Vooroordeel 1: “Mensen in armoede krijgen te veel sociale voordelen”

Als het over armoede gaat, kan je kijken naar het inkomen waar mensen over beschikken of kan je kijken naar de uitgaven die iemand in onze samenleving moet doen om mee te kunnen. Dat wordt onderzocht via een referentiebudget. Er wordt uitgezocht welke kosten iemand allemaal heeft en hoeveel de kosten bedragen. Er wordt een referentiebudget opgemaakt voor verschillende gezinstypes (wel altijd voor mensen in goede gezondheid.)

We weten al langer dat onze uitkeringen niet voldoende hoog zijn om alle kosten te kunnen dragen. Maar het idee leeft dat met de extra's die er nog bestaan, denk aan kindergeld, sociale tarieven of kortingen mensen wel meer dan genoeg hebben.

Het centrum voor budgetadvies- en onderzoek (CEBUD) probeert dit in kaart te brengen. Op de grafiek zie je voor 4 gezinstypes de verschillende soorten uitkeringen naast elkaar. De groene lijn doorheen de grafiek is het referentiebudget voor dat gezinstype.

De roze balk geeft aan hoe dicht de uitkering dit bedrag benadert. Zo zie je dat bijvoorbeeld voor een alleenstaand het leefloon ver onder het referentiebudget blijft. Het rode vakje zijn dan de extra sociale voordelen. De sociale voordelen brengen uiteraard mensen wel dicht bij de groene lijn. Maar ze geraken er nog steeds niet bij of over. Het enige sociaal voordeel dat voor alle groepen een groot verschil maakt, is sociale huur.

(noot: de meest recente cijfers zijn nog niet publiek beschikbaar, maar hieruit zal blijken dat tijdens de energiecrisis, het sociaal tarief energie wel een positieve impact had)

Belangrijk is daarbij om te weten dat veel mensen geen toegang hebben tot deze sociale voordelen. Dat weten we van sociaal wonen (zie de lange wachtlijsten) maar dat is ook zo voor andere sociale voordelen. Soms is het te moeilijk om een sociaal voordeel aan te vragen of weten mensen niet dat het bestaat. Het is dus ook een theoretische oefening. Niet alle mensen in armoede krijgen al deze sociale voordelen.

Conclusie: Referentiebudgetten berekenen wat iemand in goede gezondheid MINIMAAL nodig heeft om mee te kunnen in onze samenleving. Alle (minimum)uitkeringen in ons land liggen ver onder deze lijn. Zelf met sociale voordelen hebben mensen geen inkomen boven deze grens. Van alle sociale voordelen heeft alleen sociaal wonen zo een grote impact dat het mensen boven de grens brengt.

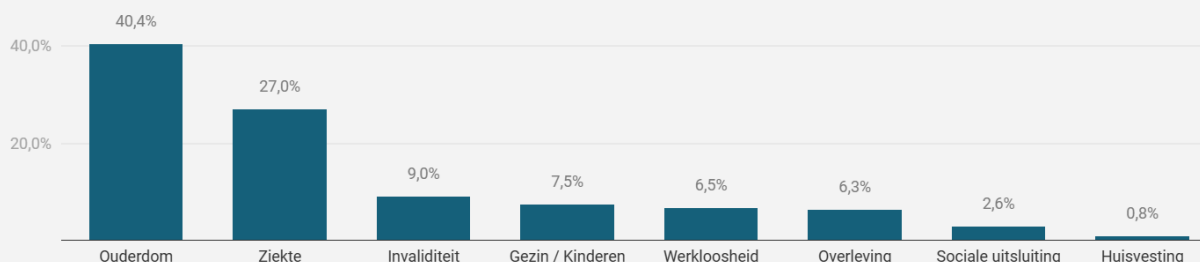

Vooroordeel 2: “Alleen mensen in armoede profiteren van de sociale zekerheid”

De sociale zekerheid is een grote uitgavenpost in België. Er gaan veel middelen naartoe. (Maar niet meer dan in andere rijke landen).

Meer dan 85% van de uitgaven van de sociale zekerheid gaan naar pensioen, gezondheidszorg en invaliditeitsuitkeringen. Overlevingsuitkeringen en sociale uitsluiting zijn samen goed voor bijna 9% van de uitgaven.

Uitgaven voor sociale bescherming in België, per functie (in 2018)

Bron: FOD Sociale Zekerheid. • Gegevens ophalen • Gecreëerd met Datawrapper

Met deze cijfers in het achterhoofd weten we dan dus ook dat niet alleen mensen in armoedesituaties gebruik maken van de sociale zekerheid.

Onze sociale zekerheid is een herverdelend model. Ze zorgt er voor dat een groot deel van de mensen gespaard blijft van armoede. Nog los van het feit dat ze niet voldoende beschermd (anders zou er geen armoede meer zijn), blijkt toch dat onze sociale zekerheid minder herverdelend is dan we soms zelf denken.

Uitkeringen komen vaker terecht bij mensen in de laagste inkomensgroepen, maar er zijn verschuivingen. Waar uitkeringen 30 jaar geleden nog voor bijna de helft naar de laagste inkomensgroep gingen, is dat nu nog een derde. Uitkeringen zoals ouderschapsverlof en tijdskrediet komen maar in beperkte mate terecht bij de laagste inkomens, terwijl ze wel steeds belangrijker worden in de totale pot van uitkeringsuitgaven.

Als het gaat over diensten, zien we dat deze meer gelijk verdeeld zijn over de verschillende inkomensgroepen. Zeker de middenklasse (inkomenskwaartiel 3 en 4) kan ook op heel wat steun rekenen vanuit de pot sociale uitgaven. Dat is zo voor de gezondheidszorg en het onderwijs (zeker het hoger onderwijs), maar ook voor de kinderopvang (*uit het boek 'De staat van de welvaartsstaat, Bea Cantillon, 2016*).

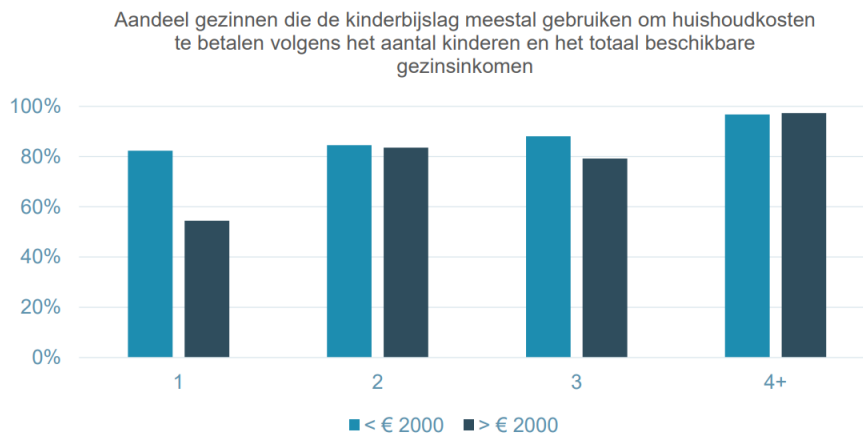
Conclusie: Iedereen maakt gebruik van de sociale zekerheid, de grootste kostenposten zijn universeel.

Vooroordeel 3: “Mensen in armoede besteden hun kindergeld niet goed”

De zorg voor kinderen komt met een grote kost. We denken daarbij al snel aan onderwijs en kinderopvang. Maar grote kosten zitten natuurlijk ook in huisvesting en energie, voeding en kledij; voor drie kwart van de gezinnen gaat kindergeld naar deze kostenposten. Daar komen nog bij medische kosten, vrije tijd en mobiliteit. En minderheid gebruikt het om zakgeld te geven en 8% parkeert het kindergeld op een spaarrekening.

Sparen of consumeren?

19

KU LEUVEN

De minimumkosten (dus zonder onderwijs en kinderopvang) van een kind liggen volgens de Gezinsbond tussen de 405,86 € per maand voor een kind onder de 5 jaar en lopen op tot 643,25€ voor een 12 tot 17 jarige. Voor studenten tussen de 18 en 24 loopt de kost al op tot bijna 772€ per maand.

Het kindergeld (in het nieuwe systeem) bedraagt 176,66€ (basisbedrag) + 70, 50€ (sociale toeslag voor mensen met een laag inkomen) = 247,16€.

Dat kindergeld vooral dient om in basisbehoeften te voorzien kwam ook terug uit een Canadese studie waaruit bleek dat van de \$100 die een gezin extra kreeg, 50 naar huisvesting ging, 25 naar voeding en 15 naar onderwijs. Onderzoek uit de VS zag dan weer een positief effect op voedselonzeekerheid door het verhogen van het kindergeld. Kinderen aten beter en voedzamer. Zowel bij het onderzoek in Canada als in de VS zorgde een verhoogd kindergeld niet voor een negatief effect op werkzaamheidscijfers.

Conclusie: Gezien de meeste gezinnen het kindergeld gebruiken om te voldoen aan basisbehoeften, en buitenlands onderzoek positieve effecten heeft aangetoond, is er geen reden om aan te nemen dat mensen in armoede hun kindergeld niet goed besteden.

